

NCM gaat op in
Erfgoed Nederland
p.4

2007:
jaar van de molens
p.6

Monumentenzorg in
de praktijk
p.8

Kasteelboerderij
Borgharen
p.10

INTERVIEW

OER-HOLLANDS WONEN IN WORMER:

‘Thuiskomen is een feest’

‘Als je ziek bent moet je naar de dokter gaan, als je niet beter wordt, moet je in een houten huis gaan wonen. Da’s een oud chinees gezegde,’ Gerrit van Assema zit met zijn vrouw Thea aan de eettafel in hun typisch Zaanse huis in Wormer. Dit uitheemse spreekwoord klinkt in dit oer-Hollandse huis als een understatement. ‘Het zit gewoon als een jas om je heen, vind je niet?’

Achter strekt het natuurgebied Jisperveld zich uit; oneindige rietvelden en sloten. Thea schenkt nog een kopje koffie in. Het huis voelt warm aan. Het geluid klinkt er ietwat gedempt.

Oven

Dorpsstraat 377 is gebouwd in 1816. Een juweeltje waar menig buitenlandse toerist zijn camera op leeg zou schieten. Het is de enige nog bestaande combinatie van winkel, bakkerij en woonhuis. Nu wordt er alleen gewoond maar alle karakteristieke elementen zijn aanwezig: de oven, de winkel, het kleine voorhuis. Toch had het niet veel gescheeld of het pand was gesloopt. De vorige eigenaren wilden er een nieuw huis voor in de plaats laten bouwen. Gelukkig kon op tijd de monumentale waarde worden aangetoond. ‘Dankzij de stichting ‘Vrienden van het Zaanse huis’. Zij ontdekten de oude bakkersoven. En dat was reden genoeg om het te behouden.’ →

‘Deze woning zit als een jas om ons heen’

Details van een typisch Zaanse woning

Gerrit moest indertijd de berekening voor de restauratie maken. Hij runt samen met een compagnon een aannemersbedrijf dat gespecialiseerd is in het restaureren en bouwen van typisch Zaanse huizen. 'Maar de erfgenamen wilden de restauratie niet betalen en hebben het huis uiteindelijk te koop gezet. We waren net op vakantie toen we dat hoorden maar zijn er gelijk heen-gereeden en hebben het gekocht. We waren zelf ook direct verkocht. Dat was in oktober 2004.'

Put

De laatste bewoners, drie oude zussen, bewoonden maar een klein deel van het huis. Het huis had oorspronkelijk een kleine woonkamer van 3,5 bij 3,5 meter met ensuite deuren. Een evenzo kleine ruimte naast het woongedeelte was de winkel. De toonbank is nu een bureau waarop de computer staat. Tegen het raam staat nog een houten bank. 'De originele vensterbank waarop de klanten even konden zitten,' weet Gerrit. De rest, de eigenlijke bakkerij is later aangebouwd en was niet meer dan een soort werkplaats bestaande uit enkelwandige houten muren en een vloer van straattegels. Nu is dit de woonkeuken. Een lichte sfeervolle leefruimte met een

lange tafel en een moderne maar nostalgische keuken. Deze vroegere bakkerij herbergt enkele opmerkelijke elementen die dit huis zo bijzonder maken. Aan één kant van de tafel, tegen de achtermuur van het huis, ontbreken stoelen maar fungeert een groot vierkant stenen object met daarop een houten deksel als zetel. Het is de opbouw van een grote vierkante put waarin nog steeds het regenwater van de dakgoot in opgevangen wordt. Vroeger werd dat gebruikt als drinkwater en om het deeg te bereiden. 'Hieraan vast was het kamertje gebouwd waar de bakkersknecht sliep.'

En dan is daar natuurlijk de oven die er uiteindelijk voor gezorgd heeft dat dit huis een rijksmonument werd. Hij zat verborgen achter een houten betimmering. De originele ijzeren deurtjes, waardoor brood naar binnen geschoven werd, zitten er nog in. Gerrit: 'Tot 1954 is het hier een bakkerij geweest en de ovens zijn tot in 1942 gestookt met hout. Toen is er hier brand geweest. Daarna werd er alleen nog met gas gestookt.'

Eiken

Authenticiteit was voor Gerrit en Thea het motto voor de restauratie. Zelfs over het schilderwerk en de kleuren

is goed nagedacht. Gerrit: 'Ik ben altijd op zoek naar originele oude kleuren. Zo heb ik eens een oude schilderswerkplaats moeten restaureren. Daar kwam ik een plank tegen waarop de schilders hun kwasten uitsloegen. Die heb ik laag voor laag afgekrabd om te zien welke kleuren men vroeger gebruikte. Kleuren die ik vind, laat ik namaken.' Het meeste hout in dit huis is met een sfeervol grijsgroen bewerkt. De vensterbanken lijken van rood marmer maar blijken gewoon van hout te zijn. 'Deze hebben we laten schilderen in een marmerpatroon. Dat is een eeuwenoude techniek die in dit soort huizen werd

'Het is toch prachtig dit in oude luister te mogen herstellen'

toegepast. Met verf, petroleum en lijnolie zijn in de rode verf marmerpatronen getrokken.' Opvallend is ook dat sommige balken op het eerste gezicht van blank eiken lijken te zijn maar uiteindelijk in de kleur en het patroon van eikenhout blijken te zijn geschilderd. 'Als je vroeger een huis had met veel eikenhout, was dat een teken dat je rijk was. Maar dan moest je ook meer belasting betalen. In veel huizen werd daarom goedkoper hout gebruikt en zo beschilderd dat het net eikenhout leek. Daar komt de uitdrukking 'eiken' vandaan. Het werd met een speciale sleeptechniek met een harde kwast gedaan. Met pigment en lijnolie. Ik ken een schilder die dat nog kan.' Gerrit drinkt zijn koffie op en loopt naar de gang. 'Kom eens. Hier zijn we ook wel een beetje trots op.' De hele gang is geschilderd en bewerkt met een sleeptechniek. Gebruikelijk in deze huizen is daarbij dat de posten van de deuren niet van hout zijn maar iets donkerder op de muur zijn afgezet en geverfd.

Ondergeschoven

Omdat het huis in later jaren is uitgebreid, is aan één kant van de gang nog de oude buitenmuur te zien. Een gat daarin maakt plaats voor de trap. 'Ook origineel,' weet Gerrit. 'Zelfs de looper,' vult Thea hem aan. 'Maar die hebben we wel eerst goed laten reinigen.' Ze loopt met Gerrit mee naar boven. Af en toe wijst hij op een detail: 'Kijk, hier is nog een spoor van een vlinderschar-

nier te zien. Daaraan zie je dat veel balken en planken in dit huis afkomstig zijn van een ander huis. Men gooide vroeger niets weg.' Zo leest hij als liefhebber de geschiedenis van het hout. Boven zijn drie kamers en een zolder. 'We hebben een gezin van zes personen dus we hebben wel wat ruimte nodig.' Op de overloop en in twee kamers zijn alle vier de originele bedsteden nog aanwezig. Sommigen daarvan zijn vermaakt tot kledingkast. De bedstede van dochter Anne is nog in tact. Gerrit trekt een brede lade van onder het bed naar voren. 'Kijk, hier komt de uitdrukking ondergeschoven kindje vandaan. De kleinste moest hierin slapen.' Het huis blijkt niet alleen rijk aan bouwkundige maar ook spreekwoordelijke schatten te zijn. De ouderlijke slaapkamer is voor de helft tot de nok toe open en kijkt uit over de rietvelden. Het moet een droom zijn om hier elke morgen wakker te worden. Het dak en de muren zijn deels betimmerd met nieuwe planken. Maar met een waterbeits met pigment zijn ook deze planken weer 'oud' gemaakt. 'Dat heb ik zelf bedacht. Met een doek erop smeren en weer zoveel mogelijk weghalen. Je probeert eens wat.'

Romantiek

De hele verbouwing heeft al met al van maart tot en met november 2005 geduurd: 'Ik heb natuurlijk mijn eigen bedrijf. Maar ik heb ook veel in mijn eigen tijd gedaan. Dat heeft me aardig wat geld gescheeld. De hypotheek heb ik via het Restauratiefonds kunnen krijgen. Laagrentend. En natuurlijk zijn de kosten voor herstel ook fiscaal aftrekbaar. Anders had ik het nooit gered.' Hij vervolgt: 'Het is toch prachtig dat je dit weer in oude luister mag herstellen? Ook de streek wordt er mooier van.'

Buiten glimmen de elkaar overlappende, groene planken van het huis in een aarzelend lentesonnetje. Water, weilanden, blauwe lucht. Het piepen van een vroege Kieviet. 'Als je zelf al vergeet hoe prachtig je hier woont, word je er door andere mensen wel opgewezen', concludeert Thea. 'Dat vergeet ik nooit,' verzekert Gerrit. 'Thuiskomen is een feest. Ik hoef niet meer uit of op vakantie.' Een romantischer plekje op aarde is er op dat moment binnen... ■

Het Detail

De oven is een bakstenen vierkant van 2,5 bij 3,5 meter, met een rookkap van 2,5 meter hoog. Het grootste gedeelte ervan was volgestort met puin om de eigenlijke ovens met de gietijzeren deurtjes te isoleren.

NCM gaat op in stichting Erfgoed Nederland

Per 1 januari is de stichting Nationaal Contact Monumenten (NCM), koepelorganisatie voor het particuliere monumentenveld, opgegaan in de nieuwe stichting Erfgoed Nederland. Hierin hebben ook de andere drie erfgoedkoepels - archeologie, archieven en musea (formeel nog niet) - een plaatsje gevonden. Jan Willem van Beusekom van het opgeheven NCM over een fusie met het mes op de keel.

'Klein maakt kwetsbaar. We wisten zelf ook wel dat we met vijf werknemers te klein waren om de reorganisatie in de culturele sector zonder kleerscheuren door te komen', zegt Jan Willem van Beusekom, voormalig hoofd Monumentenbeleid van de Stichting Nationaal Contact Monumenten (NCM). 'Maar dat de staatssecretaris zo rigoureuus te werk zou gaan heeft ons toch verrast.' Het was Medy van der Laan, de voormalige D66-staatssecretaris van Cultuur, die in 2004 de reorganisatie van de 'ondersteuningsstructuur' in de culturele wereld in gang zette. Zij liet zich daarbij adviseren door de Raad voor Cultuur, die op zijn beurt bureau Berenschot het veld instuurde om te inventariseren welke organisaties nog in aanmerking kwamen voor subsidie en welke niet. In de daaruit voortgekomen nota die 2,5 jaar geleden verscheen werd de bijl gezet in de subsidies van het woud van ruim 800 organisaties die zich op een of andere manier met cultuur bezighielden. Vooral de organisaties die niet zelf produceerden, maar functioneerden als intermediaire brancheorganisaties, waren de klos. Hun subsidie werd gehalveerd en indien ze niet binnen twee jaar de samenwerking met andere organisaties hadden gezocht, ging de subsidiekraan zelfs helemaal dicht. In dat geval moesten ze op zoek naar andere financiering, stelde Van der Laan. Een van de gevolgen was dat er in het culturele veld een golf van fusies op gang kwam. Ook de NCM ontkwam er niet aan: de monumentenkoepel besloot de reeds bestaande samenwerking met de drie andere erfgoedkoepels: die van archeologie, archief en musea te institutionaliseren. Zo ontstond de stichting Erfgoed Nederland (waar de participatie van de musea overigens formeel nog niet rond is).

De nieuwe organisatie is sinds 1 januari van start gegaan, een jaar eerder dan Van der Laan als uiterste datum heeft gesteld. 'Het is nog wat wennen aan de nieuwe situatie', zegt Van Beusekom terwijl hij zijn nieuwe e-mail-adres op een oud visitekaartje van het NCM krabbelt.

'De nieuwe kaartjes zijn nog niet klaar', verontschuldigt hij zich. We zitten te schemeren – er wordt gewerkt aan de elektriciteit – in de statige achterkamer van het fraaie Amsterdamse grachtenpand waarin de nieuwe organisatie is gehuisvest. Een monument, vanzelfsprekend.

'Het is nog wat wennen aan de nieuwe situatie'

De missie, het doel en de hiervoor te gebruiken middelen van Erfgoed Nederland staan keurig geformuleerd in artikel 2 van de statuten. Kortweg komt het erop neer dat - om draagvlak te creëren - de erfgoedsector wordt gepromoot, overleg, samenwerking en deskundigheid worden bevorderd, informatie wordt uitgewisseld, knelpunten worden gesignaleerd, et cetera.

Van Beusekom geeft toe dat het er wat pretentius staat, 'Maar het is wel ons plan dit alles te verwezenlijken'. Voorlopig zijn de vier voormalige koepels echter nog druk bezig met het in elkaar schuiven van vier verschillende organisaties in één organisatie.

Eén groot voordeel van de fusie ziet Van Beusekom nu al. 'Het voordeel is dat we nu weer een grotere organisatie zijn. Met zo'n twintig tot dertig mensen in dienst kan je een stuk professioneler opereren. Zaken als kopiëren, koffie zetten en de post ronddelen zijn weer in handen van degenen die daarvoor zijn aangesteld.'

Een ander belangrijk voordeel van de fusie is volgens Van Beusekom de 'afdekking' van het gehele culturele erfgoed door één organisatie. 'We werken 'erfgoed-breed': we hebben van alle vier de sectoren kennis en expertise in huis. Dat geeft een meerwaarde aan ons werk. Er zijn allerlei raakvlakken tussen de complementaire erfgoedsectoren, zoals tussen monumentenzorg en archeologie: de ene sector werkt onder, de andere boven de grond.'

Jan Willem van Beusekom

‘Het samengaan van deze vier erfgoedsectoren is een trend op alle niveaus’, zegt Van Beusekom. ‘Vorig jaar al was er de fusie van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg met de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek tot de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM). En in Amsterdam trekt bureau Monumentenzorg in bij het gemeentearchief.’

‘Het voordeel is dat we nu weer een grotere organisatie zijn’

Een andere verbetering ten aanzien van de vroegere situatie is dat educatie een prominente plek binnen de stichting Erfgoed Nederland heeft gekregen. Het is min of meer – naast de vier erfgoedsectoren - de vijfde poot van de nieuwe organisatie. Van Beusekom is er blij mee. ‘Voor de continuïteit van ons werk is het heel belangrijk dat nieuwe generaties ook oog en enthousiasme krijgen voor ons erfgoed. Daarom moeten ze er al op jonge leeftijd kennis van kunnen nemen. Bij de huidige jeugd lijkt de belangstelling wat minder; dat zie ik ook aan mijn eigen kinderen. Tussen negen en vijftien jaar staan ze er nog redelijk open voor, maar na hun vijftiende zijn ze met totaal andere zaken bezig, zo blijkt uit onderzoek. Daarom richten we ons op educatiegebied vooral op de negen- tot zestien-jarigen.’ Binnen de vier erfgoedsectoren

speelt de monumentenzorg een belangrijke rol, stelt Van Beusekom. ‘Vergeleken met de drie andere erfgoedsectoren heeft de monumentensector het voordeel dat monumenten overal en altijd zichtbaar zijn. Monumenten zijn ‘aaijaarder’ dan archeologie, musea en archieven. Er zijn een kleine honderdduizend monumenten in Nederland: daar valt nauwelijks aan te ontsnappen. Sterker nog: mensen zoeken ze op. Als ze gaan winkelen, doen ze dat liever in historische stadscentra, dan in winkelcentra. Monumenten maken deel uit van de dagelijkse werkelijkheid van bijna iedereen. Dat is met archieven, musea en archeologie anders. Die zijn meer onttrokken aan de blik van de meeste mensen.’ Een van de zaken die niet meer tot de taken van de nieuwe koepel vallen is de belangenbehartiging van de aangesloten leden. Van Beusekom vindt dat jammer: ‘We hebben noodgedwongen een streep moeten zetten onder een periode van 35 jaar, waarin we een goede band hadden opgebouwd met de particuliere organisaties in het land. Het contact met het veld zal minder worden. We hadden zo’n vierhonderd leden, allemaal particuliere organisaties, waarvan we de belangen behartigden in Den Haag. Dat mag nu niet meer en ook kunnen de vroegere leden geen lid meer worden van onze stichting. Ik heb begrepen dat veel leden dat betreuren.’ Van Beusekom: ‘Als NCM hadden we goede contacten met zowel het veld als met de Rijksdienst, het ministerie en de VNG. Om onze invloed te behouden is het voor Erfgoed Nederland erg belangrijk om gesprekspartner te blijven in de verschillende overleg-gremia.’ ■

AANDACHT VOOR UNIEKE MONUMENTEN

2007: Jaar van de Molens

U zult er misschien nog niet veel van gemerkt hebben, maar 2007 is het Jaar van de Molens. Het is namelijk 600 jaar geleden dat de eerste poldermolen in Nederland operationeel werd. Vanaf 12 mei (Nationale Molen- en Gemalendag) starten de activiteiten die vooral veel donateurs en geld moeten opleveren. Initiator is Vereniging De Hollandsche Molen. Een gesprek met directeur Leo Endedijk over het belang om deze 'iconen van de wordingsgeschiedenis van Nederland' te bewaren voor het nageslacht.

Nederland telt nog 1200 molens, hiervan zijn 650 korenmolens en ruim 500 watermolens, ingericht voor het bemalen van ons land. Daarnaast zijn er nog 400 molenresten: rompen zonder wieken, et cetera. Bijna alle molens zijn een rijksmonument en het merendeel is eigendom van een van de 300 particuliere organisaties, die vaak de molen hebben gerestaureerd en nu verantwoordelijk zijn voor het onderhoud en beheer. Initiator van de activiteiten is de Vereniging De Hollandsche Molen, koepelorganisatie van ruim 300 particuliere organisaties met één of meer molens in bezit. In een ruim kantoor (jammer genoeg geen molen) in Amsterdam-Oost legt directeur Leo Endedijk uit waarom het Jaar van de Molens zo belangrijk is, maar eerst vertelt hij over zijn relatie tot molens.

Was u als kind al gefascineerd door molens?

'Nee, totaal niet. En toen ik hier 25 jaar geleden als student binnenstapte om mijn studie te kunnen bekostigen, dacht ik hooguit een jaar te blijven. Ik vond molens maar een oubollig onderwerp. Maar ja, nu zit ik er nog en ik ben in die tijd van molens gaan houden. Als je een aantal keren een molen hebt bezocht terwijl deze aan het draaien is, raak je vanzelf gefascineerd. Het geluid van de draaiende wieken, de geur van het graan dat gemalen wordt. Ik koop mijn meel altijd in een molen om daar zelf brood mee te bakken. Dat is toch lekkerder.

Een andere reden waarom ik hier nog zit is dat mijn werk heel afwisselend is. Het gaat over uiteenlopende zaken als rechtskundig advies inwinnen over de juridische status van vrijwilligers (de molensector wordt gedragen door vrijwilligers), lobbyen in Den Haag, en het op werkbezoek gaan naar een molen.'

Wat is het doel van het Jaar van de Molens?

'Het belangrijkste doel is om meer aandacht te vragen voor molens, en dan met name voor de driehonderd molenorganisaties in Nederland die eigenaar zijn van één of meer molens. Zij zijn als eigenaar ook verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de molens. We willen ervoor zorgen dat deze particuliere organisaties meer geld krijgen, meer donateurs, en dat meer leden meer permanente ondersteuning krijgen, zodat ze de molens niet alleen kunnen restaureren, maar ze ook in goede staat kunnen houden.'

En lukt dat?

'Het Molenjaar begint eigenlijk pas op 12 mei: de Nationale Molen- en Gemalendag. Dan gaan er allerlei activiteiten van start. Maar we hebben al wel een heel mooie basis gelegd. De Vereniging De Hollandsche Molen is begun-

'Mensen ervaren een molen vaak als vanzelfsprekend'

stigde van de BankGiro Loterij. En deze goededoelenloterij heeft niet alleen een groot bedrag beschikbaar gesteld om het jaar te kunnen organiseren, maar ook een groot bedrag gestopt in de pot waarvan we aan het eind van het jaar de inhoud verdelen over alle molenorganisaties die meedoen met dit Molenjaar. De bodem is dus gelegd; het is nu aan ons om die pot verder te vullen.'

‘Als je een aantal keren een molen hebt bezocht terwijl deze aan het draaien is, raak je vanzelf gefascineerd.’

Leo Endedijk, directeur

Dat betekent dat u allerlei activiteiten moet organiseren?

‘Ja, een aantal activiteiten is reeds gestart. Zo is er een grote tentoonstelling over molens in de schilderkunst. Deze is nu te zien in het Noord-Brabants Museum in 's Hertogenbosch en gaat nog naar het Bredius Museum in Den Haag en ten slotte nog naar het Drents Museum in Assen. Veel activiteiten hebben overigens een provinciaal of lokaal karakter. Wijzelf gaan op 11 mei – een dag voor Nationale Molendag - van start met een grote actie om donateurs te werven. Daarnaast schrijven we bedrijven aan om ze te wijzen op de mogelijkheid van sponsoring.’

Zijn er voldoende ‘molengekken’ in Nederland om een substantieel bedrag los te peuteren?

‘Ik merk heek vaak dat mensen een molen als vanzelfsprekend ervaren. ‘Ja, die staat er, punt’. In Nederland heeft elk dorp vaak minimaal één molen. Pas als je duidelijk kan maken dat het geld kost om een molen in stand te houden, zie je mensen in actie komen, want het is wel ‘hun’ molen. Hiervan willen we mensen bewustmaken, zodat ze ook daadwerkelijk iets gaan doen om de molen in stand te houden voor het nageslacht. Dat is ook hard nodig, omdat veel molens in Nederland in slechte staat verkeren. De restauratie-achterstand bij molens bedraagt 30 procent; dit percentage ligt bij andere monumenten veel lager.’

Hoe kan dat verschil zo groot zijn?

‘Dat heeft twee oorzaken. Ten eerste zijn er in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw een heleboel molens gerestaureerd, omdat er toen vrij veel geld was. Een molen heeft een restauratiecyclus van 25 tot 30 jaar. Dus van die molens zijn een heleboel nu weer aan restauratie toe. Ten tweede was het restauratiebeleid van de rijksoverheid de laatste jaren erg gefocust op grote monumenten en woonhuizen. Daar is extra geld naar toegegaan en niet naar molens. Maar tijdens de start van het Molenjaar heeft minister Van der Hoeven 15 miljoen euro aan ‘restauratiegeld’ toegezegd voor de komende drie jaar.

Daarmee kunnen we aan de slag. Maar het is nog niet voldoende. We zullen nog meer financiering moeten vinden.’

Kan het Nationaal Restauratiefonds – als bankier van het monumentenwezen – hierin ook nog een bijdrage leveren?

Bouwfonds Fondsenbeheer, dat de beheersactiviteiten voor het Restauratiefonds doet, heeft al een financiële bijdrage geleverd aan het Jaar van de Molens. Maar los daarvan, zijn wij zeer tevreden over de manier waarop het Restauratiefonds functioneert. Het fonds denkt goed mee, probeert te luisteren naar de eigenaren en komt met verschillende financieringsmogelijkheden. Daarnaast zijn ze heel efficiënt met het uitbetalen van subsidies. Het fonds maakt het de eigenaren heel gemakkelijk. Dit staat nogal in contrast met de vergunning- en subsidieverlening. Daar is de bureaucratie nogal doorgeschooten.’

Het mooiste is het als molens in bedrijf zijn, helaas draaien de meeste molens maar mondjesmaat; is er een tekort aan molenaars?

‘De meeste molens hebben wel één of meer molenaars, maar dat zijn meestal vrijwilligers die het ook maar als hobby erbij doen.’

Hoe word je molenaar?

‘Geïnteresseerden kunnen een opleiding volgen tot vrijwillige molenaar. Deze opleiding, die wordt georganiseerd door het Gilde van Vrijwillige Molenaars, duurt minimaal een jaar. Je moet alle jaargetijden hebben meegemaakt. Het is een vrij pittige opleiding die kan worden afgesloten met een examen. Af te leggen bij vereniging de Hollandse Molen. Als je geslaagd bent, krijg je een getuigschrift en mag je een molen laten draaien. Maar, net als met autorijden, begint het echte leren dan pas.’ ■

Op de website www.jaarvandemolens.nl vindt u alle informatie over het Jaar van de Molens: over doelstellingen, betrokken organisaties en vooral over de activiteiten die er dit jaar zullen plaatsvinden.

INSPIRERENDE CURSUSSEN OP MONUMENTALE LOCATIES

Cursusprogramma Monumentenzorg in de praktijk

Het voorjaar staat voor de deur en daarmee wordt ook het startsein gegeven voor de cursusdagen Monumentenzorg in de praktijk. Vanaf eind april wordt ambtenaren van gemeenten, provincies en andere professionals de mogelijkheid geboden om, op inspirerende monumentale locaties, hun kennis te verbreden op het gebied van cultureel erfgoed.

Tijdens de cursussen kunt u bijvoorbeeld kennismaken met de zorg voor cultureel erfgoed en/of krijgt u inzicht in de financiële mogelijkheden bij een restauratie. Wilt u op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen in de monumentenzorg en archeologie schrijft u zich dan in

op de cursus 'Actualiteiten & Ontwikkelingen' in uw eigen provincie. Nieuw in 2007 is de digitale nieuwsbrief waarmee we u op de hoogte houden van de laatste nieuwtjes en ontwikkelingen rondom het cursusprogramma. Op die manier hopen we dat u met deze informatie een nog betere keuze kunt maken uit ons gevarieerde cursusaanbod. ■

Voor een compleet overzicht van de cursussen die in het voor- en najaar georganiseerd worden kunt u kijken op www.restauratiefonds.nl. Wilt u onze digitale nieuwsbrief ontvangen? Neem dan contact met ons op via cursus@restauratiefonds.nl

Belastingaangifte 2006

Waarschijnlijk bent u op dit moment bezig met het invullen van uw belastingaangifte over 2006. Als eigenaar van een rijksmonument kunt u de kosten van onderhoud en restauratie – voor zover ze de daarvoor gestelde drempel te boven gaan – fiscaal aftrekbaar. En wist u dat dat ook geldt voor vaste lasten zoals het eigenaarsdeel van de OZB, de premie van de brand- en opstalverzekering (dus niet de inboedelverzekering en/of glasverzekering) en de eventuele

polder- en waterschapslasten? Daarnaast kunt u ook jaarlijks een deel afschrijven op uw rijksmonumentale woning. Ieder jaar kunt u opnieuw nagaan of u aftrekbare kosten heeft dat jaar en of deze kosten (na aftrek van eventuele subsidies) meer bedragen dan de voor dat jaar geldende drempel. ■

Meer informatie vindt u op www.belastingdienst.nl

95 procent declareert eenvoudig via internet

Voor klanten die recht hebben op een subsidie in het kader van het Brim is het sinds begin 2007 mogelijk om nota's online te declareren. Op deze manier worden declaraties snel verwerkt en heeft de klant altijd een duidelijk overzicht van alle ingediende declaraties en de uitbetaalde bedragen. In de vorige uitgave van InDetail heeft u daar meer over kunnen lezen.

Uit de eerste maanden van 2007 blijkt dit digitaal declareren een groot succes. Veel klanten verkiezen het gemak van digitaal declareren boven de 'papierse rompslomp' die tot nu toe nodig was. Het resultaat is dat in de eerste drie maanden van dit jaar 95 procent van de mensen de declaratie digitaal ingediend hebben.

Natuurlijk blijft het voor klanten die geen beschikking hebben over internet ook mogelijk om via de post een declaratie in te dienen. ■

UitGesproken

Een 'voorjaarsrit' door het Nederlandse monumentenlandschap

Pieter Siebinga,
Directeur Restauratiefonds

In de afgelopen maanden hebben we weinig van een echte winter gezien en met de huidige temperaturen heb ik het gevoel dat het voorjaar alweer voor de deur staat. Naast het fijne weer dat het voorjaar vaak met zich mee brengt staat het voorjaar van 2007 in het teken van 'veel

beweging' in de monumentensector. 'Het jaar van de molen' is één van de meest opvallende thema's van dit jaar. De molen is een belangrijk onderdeel van ons Nederlandse cultuurlandschap en het vormt in het landschap vaak een bepalend element. Ik raad u aan om eens door één van de vele bijzondere landschappen te rijden die ons land rijk is. Besteed u dan ook eens aandacht aan de molen en alle activiteiten die in 2007 rondom deze bijzondere gebouwen worden georganiseerd.

Niet alleen de Molens krijgen veel aandacht dit voorjaar. Tijdens de Nederlandse Restauratiebeurs op 19, 20 en 21 april staat de hele monumentensector centraal in 's Hertogenbosch. Een beurs als deze is een prima plat-

form om als professionals onder elkaar de nieuwste ontwikkelingen uit te wisselen en ideeën op te doen. Het is voor mij persoonlijk altijd weer een goede gelegenheid om veel mensen te ontmoeten en bij te praten. Bij iedere editie van de beurs valt mij op dat er zoveel mensen hun best doen om Nederland weer iets mooier te maken. Ik ga er vanuit dat de beurs ook dit jaar weer een succes wordt, ik nodig u in ieder geval van harte uit om een bezoekje te brengen aan onze stand op het Kennisplein.

Naast al deze activiteiten in het voorjaar wil ik u ook de actuele veranderingen in de monumentenwereld niet onthouden. Één van deze veranderingen is het ontstaan van de stichting Erfgoed Nederland. Het voor velen vertrouwden NCM is opgegaan in deze nieuwe koepel. Hiermee blijft het cultureel erfgoed in Nederland de aandacht houden die het verdient. In deze editie van InDetail leest u meer over deze laatste ontwikkelingen.

Ik wens u veel leesplezier en ik hoop u te ontmoeten op de beurs of misschien tegen te komen tijdens een heerlijk voorjaarsritje door het mooie Nederlandse (monumenten) landschap. ■

MISSIE VOLBRACHT:

Ronny's roots zijn niet langer een ruïne

In 2004 spraken we Ronny Bessems voor het laatst. Hij stond toen voor de 'mission impossible' de vervallen kasteelboerderij in Borgharen te restaureren. Maar het zou hem lukken. Hier lagen immers zijn wortels. In de oude stal waar ooit zijn grootvader als knecht op een strozak bij de paarden sliep, kijkt Ronny nu tevreden om zich heen.

Een hele prestatie: de boerderij is bijna even immens als het kasteel ernaast en was vier jaar geleden niet meer dan een ruïne. Een complex van schuren, stallen en een woonhuis om een ruime binnenplaats met kasseien. De oudste delen stammen uit 1657. De rest is in de 19e eeuw door Baron Selys des Lonchamps gesloopt en herbouwd.

Gek

'Mijn opa sliep hier van 1918 tot 1924 in de stal en ontmoette mijn oma aan de overkant van de straat.' Tegenover de poort van de boerderij staat het huis waar ook Ronny is opgegroeid. 'Misschien is mijn vader, hier in deze stal wel verwekt.' Hij glimlacht. Hij kan zich nog goed herinneren toen indertijd, op Open Monumentendag, een oude man het erf op kwam lopen. Hij zei tegen Ronny: 'Welke stichting of organisatie gaat dit hier opknappen?' 'Ik!' Zei Ronny. 'Je bent gek!', zei de

man. 'Kom over een paar jaar maar eens terug. Dan zien we wie hier gek is', was Ronny's antwoord.

'Sommige mensen zien overal hobbels op de weg. Maar bouwen is plezier. Het terugdraaien van het verval. Nu weet ik hoe de baron zich moet hebben gevoeld.' De restauratie is nagenoeg klaar. De boerderij staat er weer bij als na de verbouwing van 1890. Ronny is zo trots als de baron.

Vertrouwen

Anderhalf miljoen kilo puin is afgevoerd. Alle daken zijn vernieuwd en delen van de muren zijn herbouwd. Steentje voor steentje is schoon gebikt en hergebruikt. Hoewel hij zelf geen bouwervaring heeft, was de restauratie voor Ronny niet de zwaarste hobbel. Het was meer de rompslomp van vergunningen en de financiering. 'We hebben altijd goed contact met de gemeente gehad, daar niet van. Ze zijn altijd erg behulpzaam maar

het duurt allemaal zo lang. Wat zeg ik, ik heb nu nog niet officieel een bouwvergunning! We mochten alleen alvast beginnen omdat de schuur op instorten stond.'

En dan de financiering: 'Ook voor het Restauratiefonds was dit een groot project. De aanschaf van de boerderij was 7,5 ton en de hele restauratie kost tussen de 2 en 2,5 miljoen euro. Het viel dan ook niet mee ze te overtuigen dat ik het aankon.' Maar niemand anders durfde dit aan en had dezelfde passie en instelling als Ronny. Met de juiste architect in de arm won hij het vertrouwen. Maar hoe zeker van zijn zaak, ook voor Ronny gaat voor niets de zon op. 'Ik zie dit als een hobby maar het moet zich uiteindelijk wel zelf gaan bedruipen. Er komt hier een bed and breakfast met paarden stallen, een brasserie, een galerie en een museum als ook fietsenverhuur.' En niemand die daar nu nog aan twijfelt. ■

Van ruïne naar Bed & Breakfast

UITREIKING TIJDENS RESTAURATIEBEURS

Zes kanshebbers voor Bouwfonds Award Vitale Monumenten

Eén keer in de twee jaar wordt de Bouwfonds Award voor Vitale Monumenten uitgereikt. De genomineerden voor de uitreiking in 2007 zijn in januari bekend gemaakt. Tijdens de Restauratiebeurs op 19, 20 en 21 april mag het winnende project de Award in ontvangst nemen.

Bouwfonds heeft de Bouwfonds Award voor Vitale Monumenten in het leven geroepen om waardering te uiten voor initiatieven waarbij monumenten een nieuwe kans hebben gekregen. Om de Award te kunnen winnen zijn een aantal zaken van belang; Het monument moet succesvol gerestaureerd zijn, een nieuwe voorziening of bestemming hebben gekregen en voor een breed publiek toegankelijk zijn.

En de kanshebbers zijn...

De genomineerden zijn onderverdeeld in twee categorieën. Voor de categorie Kleinschalige projecten zijn

genomineerd: Het Badhuis in Den Haag, Huis de Wiers in Vreeswijk en Molen Husingo in Onderdendam. Bij de grootschalige projecten maken het Kruisherhotel in Maastricht, de NDSM-werf in Amsterdam en De Passage in Den Haag een kans op de Award.

Restauratiebeurs 2007

Twee jaar geleden is de Bouwfonds Award voor het eerst uitgereikt tijdens de Restauratiebeurs. Dit was een groot succes en daarom wordt deze samenwerking op 19 april 2007 voortgezet. Naast de uitreiking van de Award kunt u op de beurs terecht voor een veelzijdig aanbod van kennis en ervaring op het gebied van monumentenzorg en cultureel erfgoed. Bij deze nieuwsbrief vindt u een uitnodiging voor een bezoek aan de Restauratiebeurs. ■

Voor meer informatie kunt u kijken op www.bouwfonds.nl en www.restauratiebeurs.nl

Colofon

Nationaal Restauratiefonds
Westerdorpsstraat 68
3871 AZ Hoevelaken
Postbus 15
3870 DA Hoevelaken
T (033) 253 94 39
F (033) 253 95 98
www.restauratiefonds.nl
info@restauratiefonds.nl

Redactie

Peter Conradi, Amsterdam
Boudewijn Drechsler, Amersfoort
Tjitske Plakké, Nationaal Restauratiefonds

Fotografie

Vincent van den Hoven, Voorschoten
Ton Poortvliet, Dordrecht
Bonnita Postma, Amsterdam

Ontwerp

Frissewind visuele_communicatie,
Amsterdam

InDetail is een periodieke uitgave van het Nationaal Restauratiefonds. Het bulletin wordt kosteloos verspreid en verschijnt ca. vier keer per jaar. Wilt u regelmatig op de hoogte blijven van de activiteiten van het Nationaal Restauratiefonds, bel of mail dan voor een (gratis) abonnement. ISSN 1574-9339

Informatie

Wilt u meer weten over de producten en activiteiten van het Nationaal Restauratiefonds, raadpleeg dan www.restauratiefonds.nl en/of www.monumenten.nl. Hier vindt u actuele informatie en antwoorden op de meest gestelde vragen. Natuurlijk kunt u ook persoonlijk contact met ons opnemen. Bel dan (033) 253 94 39. Wij zijn tevens bereikbaar via info@restauratiefonds.nl. Brochuremateriaal kunt u aanvragen met behulp van onderstaande bestelbon.

Ja, stuur mij informatie over de producten en dienstverlening van het Nationaal Restauratiefonds.

Naam + voorletters

Dhr./Mevr.

Organisatie

Functie/afdeling

Adres/postbus

Postcode + plaats

Telefoonnummer

E-mail

Nederland viert 'het jaar van de molens'

2007 staat in het teken van molens. Het is dit jaar precies zeshonderd jaar geleden dat de eerste poldermolen in Nederland werd gebouwd en dat moet gevierd worden. In het hele land worden verschillende activiteiten georganiseerd. Van landelijke initiatieven tot regionale activiteiten, de molen staat centraal.

Het jaar van de molens is een initiatief van de Hollandse Molen. Deze vereniging zet zich al meer dan 80 jaar in voor het 'laten draaien' van de Nederlandse molens. Een belangrijk doel van dit feestelijke jaar is het werven van leden en het bijeenbrengen van geld voor alle verenigingen die zich bekommeren om het lot van de molens. Voor elk wat wils worden er activiteiten georganiseerd.

Zo is er de tentoonstelling 'meesters en molens' waarin werken van bijvoorbeeld Rembrandt, Mondriaan en Van Gogh worden tentoongesteld. Voor muzikkliefhebbers is er 'blazen voor de molen'. Op tweede pinksterdag geven harmonieën, fanfares concerten in of op molens. De meest bekende en jaarlijks terugkerende activiteit is 'de nationale molen- en gemalendag' dit jaar op 12 mei. 500 molens en 30 gemalen zijn opengesteld en rondom de molens worden tal van activiteiten gepland. ■

Meer informatie over het jaar van de molen vindt u in het artikel op pagina 6 voor informatie over de activiteiten die georganiseerd worden kunt u terecht op www.jaarvandemolens.nl

Postzegel
is niet nodig

 Nationaal
Restauratiefonds

Antwoordnummer 34
3860 VE Hoevelaken